

FELSŐMAGYARORSZÁGI HIRLAP

POLITIKAI UJSÁG

Megjelen minden szorban és szombaton este
Késziratokat vissza nem adunk.
Szerkesztőség: Kazinczy utca 5
Kiadóhivatal: Landesmann Miksa és Tarsánál.

FŐSZERKESZTŐ:

Dr. HOLLÓ ANDOR

Előfizetési ár:

Egész évre 12 korona. Félévre 6 korona. Negyed évre 3 korona. Egyes szám ára 12 fillér
Hirdetéseket a legutányosabb árban közölünk

Hadifoglyok.

Amerre utas embernek dolga vetődik, mindenütt látja azokat a tarka, apró gyöngyökből és lószőrből csinált nyakravalókat, a vázán ugráló majmokat karkötőket és ujjgyűrűket, amelyekről mindenki tudja, hogy az orosz hadifoglyok kezemunkája.

Az orosz földrajzot a veérkarok jelentési nyomán megtanultuk, de az orosz etnografiát nem ismerjük annyira, hogy tudnók: a Kaukázus, a Don, az Ural vidékén, vagy hol üzik azt a háziipart oly erősen, hogy a hadifoglyok között mindenütt akadnak, a kik ezt értik.

Ezek az apró, értéktelen dísz tárgyak nem csupán érdekességei, s valamikor emlékei a háborus időknek. Az a parasztleány, vagy urikisasszony, aki pántlika, vagy karszatt helyett viseli, az újdonságot keresi benne, — de azért egyébről is beszélnek ezek. Akik néhány hatósért, vagy koronáért megveszik, az emberi értéket tanusítják vele az ellenségből lett, most már ártalmatlanná tett orosz emberrel. Azzal amit ennek a szomorú iparnak termékeiért kapnak, könnyebb az idegenbe szakadt hadifogly helyzetét a magyar néplelek nem érezte a védtelenné lett orosz katonán, a mit országának sötét lelki urai parancsából kellett tennie.

Es ennek láttán mindenkinek, akinek nincs is hozzátartozója az oroszországi, meg a szibériai fogolytelepeken, az a kérdés éled föl: hát a mieinkkel hogy bánanak azok? Ha már egy részükkel megesezt az embertelenség, hogy elhurcolták a Baikál-tó mellé, vagy a Csendes-Oceán partjaira, 40—50 napi vonatra, legalább van-e ott embersegen részük? A mi katonáink nem értenek olyan pepecs-munkához, a minővel az itteni orosz foglyok a cigarettára meg egyébre való megsezerzik.

Az a gondolat merült föl, hogy minden gazda nyomjon le-

velezőlapot, iroszert, plajbászt az toglyok kezébe, hogy írja meg szabadon a hazájába, milyen sor sa van. Az ilyen levelezőlapokra rá kelene nyomtatni az újsákiadoknál használatos bélyegzőt: Cserepéldányt kérünk. Hadd tudjuk mi is meg az igazság hangján, mint becsülik meg az oroszok a hadifoglyokban az embert Igaz, hogy amit képletes szóval, az illavai nyaralásról, dr. Komisz Bánásmód urról eddig tudunkra adhatok, nem vall a mi becsület-érzésünk viszonsóságára. Engedjék szóhoz a hadifoglyokat, hadd tudjuk: milyen közel, vagy messze vannak tőlünk, a „barbárahoz“ azok, akik szövetségeseikkel együtt a „kultura nevében“ indítottak harcot ellenünk?

Jarnay dalestje

iránt, mely 19-ikére halasztottat, máris akkora az érdeklődés, ami lyennek provokálására csak két oly hatalmas érzés kapcsolódása szülhet, amilyen a művészet és a jótékonyág. Ez a művészet frissen, üde bájjal pattan ki a művész szívéből és nyilegyenesen a hallgató-ságába férkőzik. Legyen bár az a hallgató Wagneriánus vagy cigány, Tarnay muzsikájának — na egyszer hallotta azt — mindig szabad bejárása lesz a szívébe. Ez már ennek a muzsikának az előjoga. Szerényen jön be, nem keres hangszerelesí bravurokat. Az idegeket nem korbácsolja föl, hanem meghuzódik a lelkünk mélyén.

Es ez a szerényzene mégis telve van jogos és ontudatos nagy igényekkel. Azok az elröppenő kis dalok szinte érzik magukról, hogy becsük fölér igen sok nagyképu zenei alkotásával, amelyek klasszikus formába öltöztetik gondolat szegénységüket. Itt a zeneigondolat a maga eredeti képeben száll ki az alkotó lélek lombikjából — az érintetlenség szüzi hamvával, a terem tő tűz még rajta zsaratnokló pirjával, a legnagyobb emberi érzéseket művészi őserővel átélő elementáris lendülettel. Semmi bengali fény, csak tiszta hevülések; semmi tragikus póz, csak egy-egy csillogó könyösepp; semmi

hőstenor érzélgősség, hanem a tiszta szerelem tavaszi varázsa.

A daloknak ez az üde pompája, olyan, mint a régi finoman cizellalt násfák aranyománca. A zománuban igazgyöngy, az aranyon Benvenuto Cellini kezényoma. Ez Tarnay.

Az üdeség egy műalkotáson van olyan becses tulajdonság, mint akár az egységes kompozíció. A képzőművészetek stilustanába már polgárosult az „egyszerre való festés“ szabálya, amely a rajzbeli elemek rovására is arra törekszik, hogy a kép a művészkéznek friss és egységes nyomait hordja magán. Denis, Bonnard, Villard vagy a mi Rippi-Rónaink pedig ennek az elvnek egyedül üdvözítő voltára esküdtek. Egyetértünk Kernstokkal, hogy az „egyszerre való festés“ üdesége csak vérbeli művész munkáján csillan meg.

Ez az üdeség el Tarnay dalai-ban is. Aki hallgatja, a művészet legtrisebb forrásánál érzi magát; és egész lelkével hajlik felé, hogy minél többet merithessen belőle.

A mi lelkünk, ez a háboruüldözött vad, megáll most ennél a forrásnál. Zakatol a mell a meneküléstől, izzik a fej a változó harctéri hírek forgatagától és amíg szemünk a sok győzelmi lobogón, káprázik el, álmaink a kórházakat s temetőket járják.

— Jertek velem, jertek egy másik világba! — Énekel a forrás. És meglibben a sok gyászfátyol. Némelyik alig vonszolja bánatát, mégis megy, mert hívják a forrás tükörszta mélyén nagy vigasztalások. — Jertek velem, jertek egy másik világba, ahol emberek nemzetek nem pusztítják egymást tüzzel, iszonyattal! — Jertek ti, otthonlan árvák, ti támasz nélkül maradt öregek, ti szenvedő anyák, hitvesek! Ringassatok el meggyötört lelketeket és amíg tavaszról, boldogságról mesélek nektek — álmodjatok a szeretet feltámadásáról.

Igy énekel a forrás... és mi megemelt kalappal, meghajtott fővel, száradó szemekkel álljuk körül Tarnay zongoráját...

Ambrózy Ágoston.

Itthon maradnak a selyem zászlók.

A menetszásadok és zászlóaljok indulását megelőzőleg mindig enyhítően kedves epizódok voltak azok, amik az induló hősöknek adott díszes zászlók körül játszódtak le. — Napokkal as indulás előtt büszke lépésű katonák hordosgatták a föl-bokrétázott fűlszallagozott lobogókat, szinte szeretettel dédelgetve, simogatva a fáját, a szövétét. Magukkal vitték a harctérre a hasu ról drága emléket, a buzdító erekélyőt és tartogatták erősen a tett ígérte, hogy dicsőséggel hozzák vissza.

Mostanától kezdve vége lesz a zászlók idejének, új rendelet szerint a harctérre induló katonák ezután nem vihetnek magukkal zászlókat.

A hírről értesülvén, a közönség esetleges félreértésének megelőzése végett megfelelő helyre fordultunk felvilágosításért, ahol a következőket mondták:

— Az új rendelkezésnek természetesen semmiféle tendenciája nincs, sőt kifejezetten a zászlóhoz fűződő tisztelet respektálásából és a nemzeti színek megbecsüléséből ered. Ezekre ment a frontra vitt nemzetiszínű zászlók száma. Gondozták, féltették, a katonák, el nem váltak tőle, — amíg lehetett. De ugye, elképélhetetlen, hogy péld ul egy rohamnál vagy egy gyors előremenetelésnél a zászlókat magukkal cipeljék, — hát bizony sokszor elhullatták, és a sárba, porba tiporódott a szent erekye. Ezt meg kellett akadályozni. De katonai érdek is ezt kívánja. A zászlók ugyanis főkerütek a vonatokra és éppen nem kívánatos, hogy az esetleg ólálkodó kémeknek utmutatásul szolgáljanak a fölvonulásról és oszapszállításról.

A közönség tehát — így fejezte be az indoklást — okos és kedves dolgot művel, ha ezután a zászlókra szánt összegeket egy másik szep célra — például a rokkant katonák segítésére fordítja.

Menyasszonyi kelengye

bevásárlásnál ajánljuk

Szegő Sándor

ruhaáruháznak nagy fehérmemű osztályát. Elsőrangú áruk, olcsó árak.

Grünberger József

áruházába kostüm kelme újdonságai megérkeztek

SÁTORALJAUJHELY, WEKERLE-TÉR 4.

Lapunk mai száma 2 oldal.

Rendelet a kenyérről és zsemlyéről.

Maximális árak Újhelyben.

Schmidt Lajos kapitány a következő hirdetményt bocsátotta ki:
Zemplénvármegye alispánjának felhatalmazása alapján az alább elősorolt élelmi cikkek maximális ára a következőkben állapították meg:

1915. szeptember 10-től 30-ig.

Kenyer és kenyérműek.

1 kg. kenyér nagyban 48 fillér
1 „ „ kicsinyben 50 „
1 db. zsemlye (4 dgr. súly) 04 „

Kenyeret csak a miniszteri rendelkezéssel előírt minőségű búza kenyér lisztből szabad sütni és legföljebb 25% burgonyát lehet hozzáadni. A burgonya helyett rozsliszt használható. A zsemlyét „2-5s” lisztből kell előállítani, 2-5s lisztből másféle péksütémény elő nem állítható. Kereskedésekben és viszont elárúsító helyen a kenyér és zsemlye ugyanebben az árban árusítandó. Vendégekben, kórházakban egy adag kenyér vagy zsemlye maximális ára 6 fillér.

Aki a megállapított maximális áraknál többet, vagyis magasabb árakat követel, elfogad, ígér vagy fizet, kihágást követ el az 3660/915. számú B.M. rendelet alapján 2 hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettek.

HIREK.

— Békésen elintézett sajtóper.

Még a múlt télen történt, hogy lapunk a közigazgatási bizottság ülésén előterjesztett állapítási jelentés kaposán megírta, hogy a katonaság Kerényi László szolgabírói hivatalnokot kémekegés gyanúja miatt letartóztatta. Hamarosan kiderült, hogy Kerényi teljesen ártatlan és csupán néhány értelmetlen károkatonára félreértésének áldozata. Ezt annak idején szintén közöltük. Mindazonáltal Kerényi, mint köztisztviselő bírói uton is helyreállítani reputációját s lapunk ellen sajtóperet indított, mely a napokban került főtargyalásra. E tárgyaláson a cikk szerzője előadta, hogy mint az első percből kezdve, egy most is kész az ártatlanul meghurcolt tiszt viselőnek a legmesszebbmenő erkölcsi elégtételt nyújtani, kijelenti, hogy a cikk téves volta kiderült s így annak közléséért sajnálkozásának ad kifejezést. Kerényi László ezt a nyilatkozatot elfogadta és panaszát visszavonta, mire az eljárást a bíróság megszüntette; Kerényi Lászlónak az ügyben felmerült költségeire nézve pedig a felek úgy egyeztek meg, hogy azok fejében a Felsőmagyarországi Hirlap Kerényi László adományaképpen a rokkant katonák javára 100 koronát: d, mely összeget a fenn jelzett célra az illetékes helyre eljuttatjuk.

— A táborig papok csukaszkében. A hadügyi kormány, mint a Stréfleurs Milliarblatt jelenti, megengedte, hogy a táborig papok az eddigi fekete egyenruha helyett csukaszké ruhát és csukaszké sapkát viseljenek. A papok csukaszké nadrágján igen keskeny fekete szegély fut végig a varratnál. A kabát gallériját a jövőben le is hajtják a táborig papok.

— Katonai kiképzések a középiskolákban. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a most következő tanítás esztendőjére érdekes és nevezetes újítást léptet életbe a középiskolákban. A miniszter a honvédelem fokozódó követelményeire való tekintettel, kívánatosnak tartja, hogy az ország ifjúsága a hadkötelek kor előtt bizonyos katonai kiképzésben részesüljön. Egyelőre csupán kísérletről van szó, amelynek kialakuló tanulságai alapján a katonai gyakorlatokat végleg beillesztik a középiskolai tanítás keretébe. A katonas nevelés módját a rendelet részben a rendes tornafoglalkozások, részben a játékos gyakorlatok és a kirándulásokkal kapcsolatban akarja megadni. A vezetéssel elsősorban az utazások tornatanárait és tanári testület katonai szolgálatot teljesítő tagjait kívánja megbízni a miniszter és csak amennyiben ilyenek nem vonódnak, a tényleges szolgálatra igénybe vehető, nyugalmazott vagy tartalékos katonatisztek teljesítenek ezt a feladatot.

— A táborig postaforgalom újra vétele. A táborig postai forgalmat a már előbb közlött feltevések mellett folyó évi szeptember hó 13-tól kezdve a 10., 14., 16., 24., 45., 46., 48., 53., 55., 61., 65., 69., 73., 76., 78., 81., 85., 88., 91., 93., 95., 98., 106., 109., 113., 119., 157., 207., 215., 216., 217., 218., 119., 220., 221., 222., 223., 224., 251., 254., 301., 302., 303., 304., 305., 306., 308., 309., 310., 311., 312., 313., 314., 317., 319., 320., 321., 322., 323., 324., 325., 326., 327., 328., 329., 301., 302., 303., 304., 305., 306., 307., 308., 309., 310., 311., 312., 313., 314., 315., 316., 317., 318., 319., 320., 321., 322., 323., 324., 325., 326., 327., 328., 329., 330., 331., 332., 333., 334., 335., 336., 337., 338., 339., 340., 341., 342., 343., 344., 345., 346., 347., 348., 349., 350., 351., 352., 353., 354., 355., 356., 357., 358., 359., 360., 361., 362., 363., 364., 365., 366., 367., 368., 369., 370., 371., 372., 373., 374., 375., 376., 377., 378., 379., 380., 381., 382., 383., 384., 385., 386., 387., 388., 389., 390., 391., 392., 393., 394., 395., 396., 397., 398., 399., 400., 401., 402., 403., 404., 405., 406., 407., 408., 409., 410., 411., 412., 413., 414., 415., 416., 417., 418., 419., 420., 421., 422., 423., 424., 425., 426., 427., 428., 429., 430., 431., 432., 433., 434., 435., 436., 437., 438., 439., 440., 441., 442., 443., 444., 445., 446., 447., 448., 449., 450., 451., 452., 453., 454., 455., 456., 457., 458., 459., 460., 461., 462., 463., 464., 465., 466., 467., 468., 469., 470., 471., 472., 473., 474., 475., 476., 477., 478., 479., 480., 481., 482., 483., 484., 485., 486., 487., 488., 489., 490., 491., 492., 493., 494., 495., 496., 497., 498., 499., 500., 501., 502., 503., 504., 505., 506., 507., 508., 509., 510., 511., 512., 513., 514., 515., 516., 517., 518., 519., 520., 521., 522., 523., 524., 525., 526., 527., 528., 529., 530., 531., 532., 533., 534., 535., 536., 537., 538., 539., 540., 541., 542., 543., 544., 545., 546., 547., 548., 549., 550., 551., 552., 553., 554., 555., 556., 557., 558., 559., 560., 561., 562., 563., 564., 565., 566., 567., 568., 569., 570., 571., 572., 573., 574., 575., 576., 577., 578., 579., 580., 581., 582., 583., 584., 585., 586., 587., 588., 589., 590., 591., 592., 593., 594., 595., 596., 597., 598., 599., 600., 601., 602., 603., 604., 605., 606., 607., 608., 609., 610., 611., 612., 613., 614., 615., 616., 617., 618., 619., 620., 621., 622., 623., 624., 625., 626., 627., 628., 629., 630., 631., 632., 633., 634., 635., 636., 637., 638., 639., 640., 641., 642., 643., 644., 645., 646., 647., 648., 649., 650., 651., 652., 653., 654., 655., 656., 657., 658., 659., 660., 661., 662., 663., 664., 665., 666., 667., 668., 669., 670., 671., 672., 673., 674., 675., 676., 677., 678., 679., 680., 681., 682., 683., 684., 685., 686., 687., 688., 689., 690., 691., 692., 693., 694., 695., 696., 697., 698., 699., 700., 701., 702., 703., 704., 705., 706., 707., 708., 709., 710., 711., 712., 713., 714., 715., 716., 717., 718., 719., 720., 721., 722., 723., 724., 725., 726., 727., 728., 729., 730., 731., 732., 733., 734., 735., 736., 737., 738., 739., 740., 741., 742., 743., 744., 745., 746., 747., 748., 749., 750., 751., 752., 753., 754., 755., 756., 757., 758., 759., 760., 761., 762., 763., 764., 765., 766., 767., 768., 769., 770., 771., 772., 773., 774., 775., 776., 777., 778., 779., 780., 781., 782., 783., 784., 785., 786., 787., 788., 789., 790., 791., 792., 793., 794., 795., 796., 797., 798., 799., 800., 801., 802., 803., 804., 805., 806., 807., 808., 809., 810., 811., 812., 813., 814., 815., 816., 817., 818., 819., 820., 821., 822., 823., 824., 825., 826., 827., 828., 829., 830., 831., 832., 833., 834., 835., 836., 837., 838., 839., 840., 841., 842., 843., 844., 845., 846., 847., 848., 849., 850., 851., 852., 853., 854., 855., 856., 857., 858., 859., 860., 861., 862., 863., 864., 865., 866., 867., 868., 869., 870., 871., 872., 873., 874., 875., 876., 877., 878., 879., 880., 881., 882., 883., 884., 885., 886., 887., 888., 889., 890., 891., 892., 893., 894., 895., 896., 897., 898., 899., 900., 901., 902., 903., 904., 905., 906., 907., 908., 909., 910., 911., 912., 913., 914., 915., 916., 917., 918., 919., 920., 921., 922., 923., 924., 925., 926., 927., 928., 929., 930., 931., 932., 933., 934., 935., 936., 937., 938., 939., 940., 941., 942., 943., 944., 945., 946., 947., 948., 949., 950., 951., 952., 953., 954., 955., 956., 957., 958., 959., 960., 961., 962., 963., 964., 965., 966., 967., 968., 969., 970., 971., 972., 973., 974., 975., 976., 977., 978., 979., 980., 981., 982., 983., 984., 985., 986., 987., 988., 989., 990., 991., 992., 993., 994., 995., 996., 997., 998., 999., 1000.

— A 42—50 évesek sorozása. Szombatban kezdődött s ma és tegnap fejeződött be Újhelyben a 42—50 éves népfőiskolák sorozása. A bemutató szemlén, — amint ez az előállottak életkorára magára hozta, — társadalmunknak több vezető tagját is megvizsgálta s katonai szolgálata alkalmának találta a bizottság; így többek között Oláh Ferencz törvénytörvényeséki elnököt és még számosan másokat. Az „ifregek” sorozása egyébként számbelileg is ismét tekintélyes anyagot nyújtott a hadseregnek.

Mai távirataink.

A miniszterelnökség sajtóosztályának hivatalos közlései.

Nagy harcok Kelet-Galiciában.

Budapest, szept. 13.

Az osztrák-magyar vezérkar jelenti:

Orosz hadszíntér:

Az oroszoknak Kelet-Galiciában harcvonalunk elleni támadásai egyre tartanak. A Szereth torkolatánál erős ellenséges haderőt vertünk vissza, a harc számos ponton lövőárkokban kivitt vértüszáig fejlődött. Strusovtól délnyugatra az oroszok több előretűrés ütegeink keresztűzében omlott össze, más támadásokat szuronnyal vertünk vissza.

Tarnapolnál küzdő szövetséges csapatok éjjel Kosovoltól és Jezirnetől keletre fekvő magaslatokon berendezett hadállásokba vonultak, amelyek a Strypa középső szakaszának keleti partján levő harcvonalunkhoz csatlakoznak, az ellenség ezt a mozdulatot nem zavarta.

Novoalexicenél heves harcok folynak. Dubnótól keletre csapataink a vasutvonali nyomultak előre. Duraznó vidékén az ellenséget több ponton visszaszorítottuk, itt különösen a bécsi huszonnegyedik számú Landwehr ezred tünt ki. Litvániában tegnap a Skutati falu bevételénél öt gépfegyvert zsákmányoltunk.

Olasz hadszíntér:

Vrsic szakaszon, ahol az ellenség már a tegnapelőtti harcban több mint ötszáz embert vesztett; tegnap újra összemlött az olaszok egy támadása. Tolmeini hídfő ellen az ellenség négy sikertelen támadást intézett, tovább délre aránylag csend uralkodik.

A tiroli harcvonalon az ellenség eddigi kísérleteihez hasonló sikertelenséggel próbálta meg újra, hogy a popenei szakaszon levő hadállásainkat megközelítse. A határhíd előtt száznál jóval több olasz hullá fekszik.

HÖFER altábornagy,
vezérkari főnök helyettese.

Elértük a vilna-szentpétervári vasutvonalat.

Berlin, szept. 13.

A nagy főhadiszállásról hivatalosan jelentik:

Keleti hadszíntér:

Hindenburg tábornagy hadcsoportja: A Duena balpartján Fridrichstadt és Jakobstadt között az ellenséget több állásból kiverjük. Tovább délre a kitért ellenség után. A nyomult német csapatok elérték Eckengraféből Jakobstadttól 30 kilométernyire délnyugatra a Bakischkibe vezető országutat. Kupisky Düanburg és a Villaynak Vilna alatti része között az előnyomulás szintén serényen halad. Vilna Düanburg Szentpétervári vasutvonalat több ponton elértük. Grodnótól keletre levő Nyemen hadállásban az üldözést folytatjuk. Jelíárka mellett az ellenség több erős ellentámadását visszavertük. Tegnap több mint 3300 orosz elfogtunk, 1 ágyut és 2 gépfegyvert zsákmányoltunk.

Lipót bajor herceg tábornagy hadcsoportja: az ellenség visszavonulóban van nyomon követjük, több mint 1000 orosz elfogtunk.

Mackensen tábornagy hadcsoportja: az ellenség ellenállását egész arcvonalon megtörtük, Pinsk irányában üldözzük.

Délkeleti hadszíntér:

A német csapatok tegnap Tarnopoltól nyugatra és délnyugatra az ellenség több erős támadását véresen visszaverték, és eközben néhány száz oroszot elfogtak, éjszaka pedig az ellenségtől háborítatlanul, eddigi állásuktól néhány kilométernyire nyugatra levő kedvező állást foglaltak el.

A Hegyvidéki Hitelszövetkezetek Központi Irodája folyó hó 15-én leendő belépésre szorgalmas, megbízható, lehetőleg nős irodaszolgálatot keres. Ajánlkozók munkakönyvvel, vagy bizonyítványmásokkal a Központi Irodában Dohány-u. 14. szám alatt jelentkezzenek.